
2. Leraar wiskunde als knelpuntberoep

Het leraarsberoep heeft zwaar ingeboet aan maatschappelijke status en trekt almaar minder jongeren aan, zeker in de exact-wetenschappelijke richtingen. Voor heel wat scholen is het dan ook bijzonder moeilijk om voor alle vakken leerkrachten met een vereist diploma te vinden.

Onder meer bij wiskunde (en algemeen in de wetenschappen) kan de situatie schrijnend genoemd worden. Wiskunde wordt in het SO in 50% van de tijdelijke en interimopdrachten in de derde graad onderwezen door leraars die niet over het vereiste bekwaamheidsbewijs beschikken*. Dat is allesbehalve een optimale situatie.

Scholen gaan gelukkig heel bewust om met de competenties die ze in huis hebben. De praktijk leert dat op heden in de 3de graad in de klassen met een sterk wiskundig profiel (6 lestijden of meer per week), in regel leerkrachten met het vereiste bekwaamheidsbewijs voor wiskunde worden ingezet. Het probleem doet zich vooral voor in de andere richtingen waar wegens een tekort aan masters wiskunde die voor het onderwijs kiezen, leerkrachten worden ingezet die geen basisopleiding wiskunde hebben gekregen en soms ook geen vakdidactische vorming hebben genoten. Voorbeelden zijn echter legio van leerkrachten die (nog) niet de formele kwalificatie hebben maar heel veel inzet en motivatie aan de dag leggen om zich bij te scholen door bijvoorbeeld het volgen van een specifieke lerarenopleiding met vakdidactische component wiskunde. Deze optie in combinatie met begeleiding door ervaren wiskundeleerkrachten, kan het tekort aan leerkrachten met het vereiste bekwaamheidsbewijs voor wiskunde enigszins opvangen, maar dit is zeker niet de ideale situatie.

Al zijn de concrete cijfers uit het recente verleden niet volledig beschikbaar, toch mag men stellen dat na diplomering slechts 25% van de masterstudenten wiskunde voor het onderwijs kiezen. Komt daar bij dat de instroom van studenten wiskunde aan de universiteiten (en bijgevolg ook de uitstroom) toch wel historisch laag moet genoemd worden. De lage instroom en het tekort aan leerkrachten wiskunde is duidelijk aan mekaar gerelateerd. *Het grote knelpunt is dan ook om gemotiveerde leerkrachten met de nodige kwalificaties op te leiden en tijdens hun loopbaan te begeleiden, zodat ze door hun kwaliteitsvolle lessen hun leerlingen kunnen aansporen om de schoonheid, de bruikbaarheid en het maatschappelijk belang van wiskunde te ontdekken.* Eens we daarin geslaagd zijn zal de instroom van studenten wiskunde terug stijgen en zullen we dus terug kunnen beschikken over een groter aantal kandidaat leerkrachten. De vraag die we ons dan ook moeten stellen is hoe we deze eerder negatieve spiraal zo snel mogelijk kunnen doorbreken.

Oplossingen en aandachtspunten.

Er zijn hierover al heel wat studies verschenen en eigenlijk schreeuwen die, samen met de berichten in de pers maar om één ding: er moet dringend actie ondernomen worden! We kunnen zelfs stellen dat er een echt knelpuntberoepenbeleid moet komen dat op een zo breed mogelijke doelgroep mikt.

1. Vooreerst moet het leraarsberoep duidelijk weer aantrekkelijker gemaakt worden. De lerarenopleiding mag geen tweede keuze zijn. Hier wordt al aan gewerkt, zie bijvoorbeeld het decreet van de lerarenopleiding, maar er moeten toch nog wat foute ideeën en voorstellingen weggewerkt worden. Er is nood aan een campagne waarbij enerzijds het leraarschap in een positief daglicht wordt gesteld en anderzijds de correcte informatie over de opleidingen en uitwegen na de opleiding zo transparant mogelijk wordt gecommuniceerd.

* Bron: Arbeidsmarktrapport Basisonderwijs en secundair onderwijs (Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming –departement onderwijs en vorming, april 2008) en bericht in de Nieuwsbrief van SchoolDirect 2008-05-21

-
2. Net zoals een vakinhoudelijke basiskennis ontegensprekelijk aanwezig moet zijn, zou het volgen van een vakdidactische opleiding in de wiskunde eigenlijk voor de hand moeten liggen. De realiteit is echter anders. Het bezitten van vakinhoudelijke basiskennis kan vrij eenvoudig gemeten worden, maar het kunnen overbrengen naar jonge leerlingen, vraagt grote aandacht en expertise. Wat de vakinhoudelijke bekwaamheid betreft zijn er binnen de VLIR afspraken gemaakt om dit zo goed mogelijk te bewaken. Wat de vakdidactische bekwaamheid betreft zijn er echter geen afspraken. Het is onze overtuiging dat het verkrijgen van leraarbevoegdheid zonder het volgen van specifieke vakdidactiek onmogelijk moet gemaakt worden.
 3. Een even belangrijk actiepunt is de nascholing. Een leerkracht moet zich in het kader van zijn professionele ontwikkeling continu bijscholen. De nodige kanalen en bijhorende financiering moeten worden opengesteld om leerkrachten de kans te geven hier aan deel te nemen. Een belangrijke taak is hierbij weggelegd voor de verschillende expertisenetwerken, die in overleg met de pedagogische begeleidingsdiensten van de verschillende netten en met de opleidingen wiskunde aan de universiteiten doelgerichte projecten kunnen uitbouwen.
 4. In het buitenland zijn er instituten waar vakdidactisch onderzoek in de wiskunde wordt uitgevoerd en waarbij steeds teruggekoppeld wordt naar het werkveld. In Vlaanderen bestaat een dergelijk overkoepelend instituut voor het wiskundeonderwijs niet. De vraag kan gesteld worden of de oprichting van een dergelijk instituut geen noodzakelijke voorwaarde is om de opleiding en continue begeleiding van leerkrachten wiskunde te faciliteren.